

တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီၤတၢ် ကိၣ်မိၢ်ပၢ်အတၢ်ပၢ်ယုၣ်ပၢ်ဂီၢ် သနူတၢ်သိၣ်တၢ်သီ မဲးဒူးစၢၣ် ၄တီၤ-၅တီၤ ကိၣ်

တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီၤ (Title 1) တၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျၢ လိၢ်ဘၣ်ဒဲးဒၣ်လၢ ကိၣ်တဖျၢၣ်ဂ့ၢ်တဖျၢၣ်ဂ့ၢ် လၢအဘၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤအီၤလၢ တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီၤန့ၣ်, လၢတၢ်သးတဖျၢၣ်ပီၤ ကြးမၤလဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ် ဒီး နီၤလီၤန့ၣ် မိၢ်ပၢ်လၢအဖိၣ်ဖိၣ်မၤသကိး တၢ်တဖၣ်လၢ မိၢ်ပၢ် တၢ်ပၢ်ဖိၣ်မၤသကိးတၢ် သနူအလံာ် လၢအဘၣ်တၢ်အၢၣ်လီၤဆိၣ်ထွဲအီၤလၢမိၢ်ပၢ် လၢအတဲဖျၢၣ်ထီၣ်တဲ တၢ်လိၢ်ဘၣ်တဖၣ် လၢအဘၣ်တၢ်ပၢ်ဖျၢၣ်ထီၣ်ထီၣ်အီၤလၢ ကိၣ်မိၢ်ပၢ် ဒီး ဟံၣ်ဖိၣ်ဖိၣ် တၢ်သးလီၤပလီၢ် သနူတၢ်တီၢ်ကျဲၤ 116(b)-(School Parent and Family Engagement Policy/Plan 116(b))ကိၣ်ဖိၣ်ကိးဂၤဒဲး မၤနၢၤတၢ် တၢ်မၤ အပူၤအသိး န့ၣ်လီၤ.

A. တၢ်သိၣ်တၢ်သီသနူ တၢ်ပၢ်ယုၣ်ပၢ်ဂီၢ်

၁. တၢ်ကိးတၢ်အိၣ်ဖိၣ် တနံၣ်တဘျီ, ဖဲတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢအဂ့ၢ်, လၢမိၢ်ပၢ်လၢအဖိၣ်ဖိၣ်မၤသကိးတၢ်ကိးဂၤအဂီၢ် ကြးဘၣ် တၢ်ကွဲမုၢ်အီၤ ဒီး ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘၢအီၤလၢ အကဟဲထီၣ်တဲ, လၢတၢ်ကဒူးသ့ၣ်ညါမိၢ်ပၢ် လၢအကိၣ်အတၢ် ပၢ်ဖိၣ်မၤသကိးတၢ် ဒ်အဖျၢၣ်လၢ အကူၣ်တဲအံၤအပူၤ ဒီး ဒူးနၢ်ပၢ်အီၤ အကူၣ်တဲအံၤ အတၢ်လိၢ်ဘၣ်တဖၣ်, ဒီး မိၢ် ပၢ်အတၢ်ခွဲး တၢ်ယၢ်လၢ အကဟဲဖိၣ်မၤသကိးတၢ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

- * တနံၣ်တဘျီတၢ်အိၣ်ဖိၣ် ကဘၣ်တၢ်မၤအီၤဖဲ ကိၣ်ထီၣ်အခိၣ်ထံးကတၢ်တနံၣ် မ့တမ့ၢ် ဖဲသ့ၣ်လၢလီၤ ကိၣ်အိး ထီၣ်အမူး ဖဲဝဲးရှဲးတၢ် ၄တီၤ-၅တီၤကိၣ် န့ၣ်လီၤ.
- * တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီၤ အလံာ်ဖိ လၢအပၢ်ယုၣ်ဒီး တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျဲၤဘၣ်ထွဲဒီး တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ ကဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤ အီၤဆူ မိၢ်ပၢ်ကိးဂၤဒဲး န့ၣ်လီၤ.
- * ပုၤမၤတၢ်ဖိ ကအိၣ်ဒဲးဒၣ်လၢ အကတဲဖျၢၣ်ဒူးနၢ်ပၢ် တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအဲၤအံၤ န့ၣ်လီၤ.

၂. တၢ်အိၣ်ဖိၣ်တဖၣ် ကဘၣ်တၢ်သူးကျဲၤမၤအီၤ ဒ်အကြးဝဲဘၣ်ဒဲးဒီးတၢ်အိၣ်သး, ဒ်အမ့ၢ် ထံၣ်လိၢ်အိၣ်ဖိၣ် လၢဂီၤခီ မ့တမ့ၢ် ဟါခီ, ဒီး ကကတၢ်ကတီၢ်န့ၣ်, တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢ အကူၣ်တဲအံၤဝဲအံၤမၤစၢၤ, သိလုၣ်တၢ်လဲၤတၢ် က့ၤ, တၢ်ကွၢ်ထွဲဖိသ့ၣ်, မ့တမ့ၢ် တၢ်လဲၤဟးဆူဟံၣ် လၢတၢ်ဖဲးတၢ်မၤလၢအဘၣ်ထွဲဒီး မိၢ်ပၢ် တၢ်ပၢ်ယုၣ်ပၢ်ဂီၢ် အ ဂ့ၢ်အကျိၤတဖၣ် န့ၣ်လီၤ.

- * မိၢ်ပၢ်တၢ်အိၣ်ဖိၣ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ်မၤအီၤလၢ ဟါခီ မ့တမ့ၢ် ဖဲမုၢ်ထူၣ်ခါအဆၢကတီၢ်, လၢအအိၣ်ယုၣ် မ့တမ့ၢ် တအိၣ်ယုၣ်ဒီး တၢ်အိၣ်, လၢမိၢ်ပၢ်တလိၢ်ဟ့ၣ်အပူၤ ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. စဲးနံး ဒီး ကညီပုၤတဲကျိၢ်ထံတၢ် ကအိၣ်ဝဲ န့ၣ်လီၤ.
- * မိၢ်ပၢ် ကဒီးန့ၣ်လံာ်ကွဲမုၢ် လၢအလဲၤဟးလၢကိၣ် ဖဲအဖိၣ်မၤလိတၢ်အဆၢကတီၢ် ဖဲဂီၤခီ မ့တမ့ၢ် ဟါလီၤခီ ဖဲကိၣ် ထီၣ်အဆၢကတီၢ် န့ၣ်လီၤ.
- * တၢ်ဂီၢ်ထီၣ်သီ ဒီး တၢ်ကိၢ်ထီၣ်သီ တၢ်အိၣ်ဖိၣ်တဖၣ် ကဘၣ်တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤမၤအီၤလၢ အကြးလိၢ်အသးဒီး မိၢ် ပၢ်အတၢ်အိၣ်သး န့ၣ်လီၤ. စဲးနံး ဒီး ကညီပုၤတဲကျိၢ်ထံတၢ် ကအိၣ်ဝဲ လၢကမၤစၢၤတၢ်အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ.

၃. ထိဘိ ဖူးဟ်ယုဟ်ဟ်ဂီၢ် မိၢ်ဟ်တဖၣ်လၢ တၢ်သုးတၢ်ကျဲၤအပူၤ ဇီး ကျဲၤလၢ တၢ်တိၢ်ကျဲၤမၤတၢ်လၢအဆၢကတီၢ်အပူၤ , တၢ်ကွၢ်ကဒါက့ၤတၢ်အပူၤ, ဇီး တၢ်မၤလဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ် ကွီၤအမိၢ်ဟ် တၢ်ဟ်ယုဟ်ဟ်ဂီၢ် သနူအပူၤ န့ၣ်လီၤ.

* မိၢ်ဟ်ကွီၤသရၣ်တၢ်ကရၢကရီၤ တၢ်အိၣ်ဖျိၣ် ဘၣ်တၢ်မၤအိၤ တလါတဘျီ န့ၣ်လီၤ. မိၢ်ဟ်တဖၣ် တၢ်ကွဲၤမုၢ်အိၤလၢ အကလဲၤထီၣ်ဝဲ ဇီး တၢ်ပိၢ်တဲသကိးတၢ် ဘၣ်ထွဲးဒီး ကွီၤအမိၢ်ဟ် တၢ်ဟ်ယုဟ်ဟ်ဂီၢ် သနူ န့ၣ်လီၤ.

* ဖံၣ်ထံၣ်အိၣ် အခိၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲ တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီၤတၢ် ပုၤဟ့ၣ်ကူၣ်တၢ် အကမံးတံၢ် အခၢၣ်စး ဇီး ဘၣ်တၢ်ကွဲၤမုၢ်အိၤဆူ တနံၣ်တဘျီ ကီၢ်ရၣ်လီၢ်ကဝီၤ တၢ်အိၣ်ဖျိၣ် န့ၣ်လီၤ.

၄. ကတဲၢ်ကတီၤန့ၣ် မိၢ်ဟ်လၢ အဖိဟ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်တဖၣ်လၢ..

a. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ အဘၣ်ထွဲးဒီး တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအဝဲအံၤ ဘၣ်ဆၢဘၣ်ကတီၢ် ...တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီၤတၢ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ, လၢအဲကလံၢ်ကျိၣ် ဇီး စဲးနံးကျိၣ် ဇီး ကညီကျိၣ် ကဘၣ်တၢ်ဆုၤလီၤအိၤဆူဟံၣ် လၢပုၤကွီၤဖိအစုပူၤ ဝဲ ကွီၤထီၣ်အခိၣ်ထံးကတၢ် တနံၣ် န့ၣ်လီၤ.

b. တၢ်တဲဖျါထီၣ် လံာ်ညိၣ်သိၣ်ဒိၣ်အိၣ်ပညီ လၢအဘၣ်တၢ်သုးအိၤလၢကွီၤ, တၢ်ဖံးလိမၤဒီး အတၢ်သမံသမိး အလံာ် လၢအဘၣ်တၢ်သုးအိၤလၢ တၢ်ကထီၣ်ဒုးကွၢ် ပုၤကွီၤဖိအတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်, ဇီး တၢ်အပတီၢ်လၢ တၢ်ဆၢမုၢ်လၢလၢပုၤကွီၤဖိကတုၤထီၣ်ဝဲ ... ကလံၤထံးဒဲးခိၣ်ထီၣ် အပတီၢ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ်လူၤပိၢ်မၤထွဲးအိၤ လၢတၢ်ဟံးစုန့ၣ်ကျဲ တၢ်သိၣ်လိမၤဒီး လၢပုၤကွီၤဖိ အတၢ်မၤန့ၣ်မၤန့ၣ်အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်အံၤ နထံၣ်န့ၣ်အိၤသုလၢ ဟူရီၣ်ကီၢ်ရၣ်လီၢ်ကဝီၤကွီၤ အပုၤယဲၤသနူအပူၤ, ဇီးလၢ တီၤပုၤစ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

c. တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်အဂီၢ် လၢတၢ်ကတၢ်ပိၢ်တဲသကိး တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သု လၢအဖိအဂီၢ်.. တလါတဘျီ ဖံၣ်ထံၣ်အိၣ် တၢ်ရဲၣ်လီၤ ကတဲၢ်ကတီၤန့ၣ် တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢတၢ်ကတၢ်ပိၢ်တဲသကိးတၢ်အဂီၢ် ဘၣ်ထွဲးဒီး ကွီၤအတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ် ဇီး တၢ်မၤသိထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ် န့ၣ်လီၤ.

B. တၢ်နီၤဟ့ၣ်လီၤသကိး တၢ်ဟံးန့ၣ်မူဒါ လၢပုၤကွီၤဖိ တၢ်ဖံးလိမၤဒီး တၢ်တုၤထီၣ်ထီၣ်ဘး အဂီၢ်.

ကွီၤ-မိၢ်ဟ် တၢ်အၢၣ်လီၤ လၢအတဲဖျါထီၣ်ဝဲ မိၢ်ဟ်, ကွီၤအပုၤမၤတၢ်ဖိခဲလၢာ်, ဇီး ပုၤကွီၤဖိတဖၣ် ကနီၤလီၤသကိး တၢ်ဟံးန့ၣ်မူဒါ လၢတၢ်မၤလဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ် ပုၤကွီၤဖိ အတၢ်ဖံးလိမၤဒီး တၢ်တုၤထီၣ်ထီၣ်ဘး နဲလဲၣ် န့ၣ်လီၤ.

* ကွီၤ-မိၢ်ဟ် တၢ်အၢၣ်လီၤ ဘၣ်တၢ်ဟ်အိၤဝဲ ဝးရံးတၢ် ကွီၤန့ၣ်လီၤ.လံာ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ အိၣ်ဝဲလၢ အဲးကလံးကျိၣ်,စဲးနံးကျိၣ် ဇီး ကညီကျိၣ် န့ၣ်လီၤ.

* ပုၤကွီၤဖိလၢ အဟဲန့ၣ်လီၤဆူ ဝးရံးတၢ်ကွီၤတဖၣ်, တၢ်တၢ်ပိၢ်တဲသကိး တၢ်အၢၣ်လီၤအိၤလီၤအဂ့ၢ်အကျိၤဒီးအဝဲသ့ၣ် ဇီး လံာ်အဝဲန့ၣ် ဘၣ်တၢ်ဆုၤလီၤအိၤဆူဟံၣ် လၢမိၢ်ဟ် ကကွၢ်ဖးသကိးဝဲဒီး အဖိ န့ၣ်လီၤ.

C. ကိုတင်သည့်ထိပ် ကြီးပျက်ကညီ လာ တပ်ဟ်ယုတ်မာသကိးတင်အဂီ

လာတင်ကမာလီတင် မိပ်အတပ်ဟ်ယုတ်ဟ်ဂီ ကအိတ်ဒီး တင်မံသုတ်ကျာသးအဂီ ဒီး လာတင်ကဆိတ်ထွဲမာစာ တင်မာ သကိးတင်လာကို, မိပ်တဖတ်, ဒီး ပှာတဝါ လာတင်ကမာဂ့ထီတ် ပှာကိုဖိ အတင်ဖဲလိမာဒီး တင်တုထီတ်ထီတ်ဘး အဂီ...

a. ကြားကတင်ကတီန့ၣ် တင်တိစာမာစာ လာမိပ်လါအဖိမာလိတ်လာကို မှတမ့ၢ် လာလီကဝါ တင်ကူတ်ဘတ် ကူတ်သုတ်ကရကရိအအိတ် တဖတ်အဂီ, ဒ်အကြားဝဲဘတ်ဝဲအသိး, လာအကနာ်ပာ် တင်ဂုတ်သုတ်တဖတ်အံၤ ဒ်အမ့ၢ် ကီၢ်စဲၣ် အတင်ဖဲလိမာဒီး တင်သုတ်မံသးမုတ်အပတီၢ် ဒီး ကီၢ်စဲၣ် ပှာကိုဖိ တင်ဖဲလိမာဒီး တင်မာန့ၢ်မာန့ၢ် အတပ တီၢ်, ကီၢ်စဲၣ် ဒီး လီၢ်ကဝါ တင်ဖဲလိမာဒီး တင်သမံသမိး, ဒီးလာ ကဘတ်ကွၢ်ထွဲ ဖိသုတ်အတင်လဲထီတ်လဲထီတ် လဲၣ် ဒီး မာသကိးတင်ဒီး ကိုသရတ်တဖတ်လဲၣ် လာတင်ကမာလဲထီတ်လဲထီတ် ပှာကိုဖိ အတင်တုထီတ်ထီတ်ဘး အဂီ န့ၣ်လီၤ.

* ဖဲတင်ဂီထီတ်သိ ဒီး တင်ကီၢ်ထီတ်သိ တင်အိတ်ဖိတ်အဆာကတီၢ်, မိပ်တဖတ် တင်ဒုးသုတ်ညါအီၤဘတ်ထွဲဒီး ကလံၤထံး ဒဲၣ်ခိထုတ် တင်ဖဲလိမာဒီး တင်သုတ်မံသးမုတ် အပတီၢ်တဖတ်, တင်ဒီးစဲးတဖတ်လာ တင်ကသုတ်ညါ ပှာကိုဖိ အတင်လဲ ထီတ်လဲထီတ်, ဒီး ကျါကျဲလာ တင်သုတ်အီၤလာ တင်ကမာလဲထီတ်လဲထီတ် ပှာကိုဖိအတင်တုထီတ်ထီတ်ဘးအဂီ သုတ် တဖတ်န့ၣ်လီၤ.

b. ကြားကတင်ကတီန့ၣ် တင်ပိးတင်လိ ဒီး တင်သိတ်လိတဖတ် လာကမာစာမိပ် ဒ်သိးအကသုမာသကိးတင်ဒီးအဖိ လာအကမာလဲထီတ်လဲထီတ်အဖိ အတင်တုထီတ်ထီတ်ဘးတဖတ်အဂီ န့ၣ်လီၤ.

* လံာ်စဲးကျဲတဖတ် အိတ်ဝဲလာ မိပ်ကိးဂးဒဲးအဂီ ဖဲကိုအိးထီတ်အမူးအဆာကတီၢ်, မိပ် တပ်ဟ်ယုတ်ဟ်ဂီအနာ, ဒီး တင်အိတ်ဖိတ်အဆာကတီၢ် န့ၣ်လီၤ.

* ဟံၣ်ဒီးကို တင်ဆဲးကျိးလိာ်သး, တလါတဘျီ လံာ်တင်ကစီၣ် လာအဟ့ၣ် မိပ် တင်ဆိကမိတ် ဒီး တင်ဟ့ၣ်ကူတ်တ ဖတ် လာအကမာစာအဖိ လာ တင်ဖးလံာ် ဒီး တင်ဒုး အတင်သုတ်ဘတ်တဖတ်, ဘတ်တပ်ဟ်လီၤအီၤလာ ကီၢ်ရုၣ်လီၢ် ကဝါအပုတ်ယဲၤသန့အပူၤ န့ၣ်လီၤ.

c. ကြားသိတ်လိန့ၣ်လိ ကိုသရတ်တဖတ်, ပှာမာစာပှာကိုဖိတဖတ်, ကိုခိတ်တဖတ်, ဒီး ပှာမာတင်ဖိအဂုတ်အဂါတဖတ်လာ မိပ်အတင်တိစာမာစာ, မိပ်အတင်ဟ့ၣ်ခိဟ့ၣ်နီၤလီၤ အတင်ကဲဘျူးကဲဖိတ် ဒီး အလုာ်အပူၤတဖတ်, ဒီး တင်ကြား မာသကိးတင်ပူၤသိးမိပ် ဒ်ပှာမာသကိးတင်လာ အအိတ်ဒီး တင်ခွဲးတင်ယာ်ဒ်သိးသိး, ဒီးလာ တင်ကမာဖျါထီတ် ဒီး မာဘတ်လိာ်ဖိးဒု မိပ် တင်ရဲၣ်တင်ကျဲတဖတ်, ဒီး သုတ်ထီတ် တင်စာယာ် လာမိပ် ဒီး ကိုအဘာတ်စာ ဒ်လဲၣ်အ ဂီ န့ၣ်လီၤ.

* တင်သိတ်လိအဆာကတီၢ်တဖတ် ကအိတ်ဝဲ ဘတ်ဆတ်စဲးဖိကဟတ်ပိညါအဂါတဖတ်အိတ်ဒဲး(စမးဘီး, အါဖိး, အါဖဲး) , တင်ကိုးလိထံသးလာ လံာ်တင်ဖးဒီးလံာ်တင်ဒုး, အဂါတဖတ် အိတ်ဒဲးဝဲ န့ၣ်လီၤ. လာကိုန့ၣ် တင်သုတ်တဖတ်အံၤ အိတ်ဝဲလာ မိပ်အဂီ ဒီး ပှာမာတင်ဖိအဂီ န့ၣ်လီၤ.

- d. ကြားမေးလီတံဒ်သိး တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ အဘၣ်ထွဲဒီး ကွဲၤ ဒီး မိၢ်ပၢ် တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်, တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်တဖၣ်, ဒီး တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအဂ့ၢ်အဂၤတဖၣ် ကဘၣ်တၢ်ဆုၤလီၤအီၤဆူ မိၢ်ပၢ်လၢအဖိမၤသကိးတၢ်တဖၣ် လၢကျိၣ်လၢမိၢ်ပၢ်နၢ် ပၢ်ဝဲသ့ တခါ န့ၣ်လီၤ.
- * တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤခဲလၢ်လၢ ဘၣ်တၢ်ဆုၤလီၤအီၤဆူဟံၣ်န့ၣ် ကဘၣ်မ့ၢ်လံာ် ဒီး ကျိၣ်လၢ မိၢ်ပၢ်နၢ်ပၢ်ဝဲ လၢအမ့ၢ် အဲး ကလံးကျိၣ် မ့တမ့ၢ် စပနံးကျိၣ် ဒီး ကညီကျိၣ် န့ၣ်လီၤ. လံာ်လၢတၢ်ကွဲးအီၤတဖၣ်, လၢအဟံၣ်ယုၣ်ဒီး တလၢတဘျီ လံာ်တၢ်ကစီၣ် ဒီး တၢ်ကွဲးဒုးသ့ၣ်ညါမိၢ်ပၢ်တဖၣ် အိၣ်ဝဲလၢ အဲကလံးအကျိၣ်,စပနံးအကျိၣ် ဒီး ကညီကျိၣ် န့ၣ် လီၤ.
- e. ကြား မၤကွဲၤတၢ်အိၣ်ဖှိၣ် တဘျူးဘျီ, မ့တမ့ၢ် မၤတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်လၢဟံၣ် လၢကွဲၤသရၣ် မ့တမ့ၢ် တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အ ပုၤမၤတၢ်ဖိ အဘၣ်စၢၤ, လၢအမၤသကိးတၢ်လီၤလီၤဒီး ဖိသၣ်, ယုၣ်ဒီး မိၢ်ပၢ်လၢ အလဲၤထီၣ်တၢ်အိၣ်ဖှိၣ် လၢကွဲၤ တဘျူးတသ့တဖၣ်အဂီၢ်, လၢတၢ်မၤအါထီၣ် မိၢ်ပၢ် တၢ်ဟံၣ်ယုၣ်ဟံၣ်ဂီၢ် ဒီး တၢ်ဟံၣ်ဖှိၣ်မၤသကိးတၢ်အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ.
- * တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤလီၤအီၤ လၢတၢ်ဆၢကတီၢ်တဘျူးခါ ဒ်သိးအကဘၣ်လိာ်ဒီး မိၢ်ပၢ်အတၢ်အိၣ် သးအဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. လီၤတဲစိတၢ်အိၣ်ဖှိၣ် ကဘၣ်တၢ်မၤအီၤ ဝဲအလီၢ်မ့ၢ်အိၣ်အခါ န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် တၢ်အိၣ်ဖှိၣ် လၢဟံၣ်ပူၤ လၢကွဲၤသရၣ်ဒီးမိၢ်ပၢ်အဘၣ်စၢၤ ကဘၣ်တၢ်မၤအီၤ ဝဲအလီၢ်မ့ၢ်အိၣ်အခါ န့ၣ်လီၤ.
- * မိၢ်ပၢ်ယုၣ်ထီၣ်ဝဲလၢ အကထံၣ်လိာ်ဒီး ကွဲၤသရၣ် လၢတၢ်ဆၢကတီၢ်အဂၤ လၢဒိတနံၣ်ညါအတီၢ်ပူၤ သ့ဝဲ န့ၣ်လီၤ.
- f. ကီၢ်ရူၣ်လီၢ်ကဝီၤ မိၢ်ပၢ်တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖး ကိၣ်ကးကရၢ ကတဲာ်ကတီၢ်န့ၣ် တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ် လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ထွဲဒီး မိၢ် ပၢ်တၢ်ဟံၣ်ဖှိၣ်မၤသကိးတၢ် လၢတၢ်ကရၢကရိအပူၤ လၢအဘၣ်တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤအီၤ ဒ်အကူၣ်ဝဲအံၤ အိၣ်ဖျါဝဲအသိး န့ၣ်လီၤ.
- * ကီၢ်ရူၣ်လီၢ်ကဝီၤ တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီတၢ် မိၢ်ပၢ် တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးကမံးတံာ်ကရၢတဖၣ် တနံၣ်တဘျီ ထံၣ်လိာ်အသးဒီး ကွဲၤတဖျါဒီးတဖျါအခါစး န့ၣ်လီၤ.
- * မိၢ်ပၢ်ကွဲၤသရၣ်တၢ်ကရၢကရိ(ဖံၣ်ထံၣ်အိၣ်)အပူၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ် မ့ၢ်ဝဲ ကီၢ်ရူၣ်လီၢ်ကဝီၤ တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီတၢ် တၢ် ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးကမံးတံာ် အကရၢဖိန့ၣ်လီၤ.

D. ကျဲၤပၢ်ညီ

လၢတၢ်ကလူၤပိာ်မၤထွဲ မိၢ်ပၢ်တၢ်ဟံၣ်ယုၣ်ဟံၣ်ဂီၢ် ဒ်အကူၣ်ဝဲအံၤလိာ်ဘၣ်ဝဲအသိး ဒီး လၢတၢ်ကကွဲးလိမၤထွဲသးအဂီၢ်, ကီၢ်ရူၣ်ဒီးကွဲၤတဖၣ် ကြားကတဲာ်ကတီၢ်န့ၣ် တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢလၢပုၤပုၤ လၢမိၢ်ပၢ်လၢအဖိကတီၢ်အဲးကလံးကျိၣ် တ ဘၣ်အါအါသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်, မိၢ်ပၢ်လၢ အဖိကဲက့ကွဲၤတဖၣ်အဂီၢ်, မိၢ်ပၢ်လၢ အဖိသုး လီၢ်သုးကျဲၤတဖၣ်အဂီၢ် လၢအ ကဟံၣ်ဖှိၣ်မၤသကိးတၢ်အဂီၢ်, လၢအဟံၣ်ယုၣ်ဒီး တၢ်ကတဲာ်ကတီၢ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ် ဒီး ကွဲၤအလံာ် ဘိးဘၣ်ဟံၣ်ဖျါ လၢကျိၣ်လၢ မိၢ်ပၢ်နၢ်ပၢ်ဝဲ တခါ ဒ်သိးအဝဲကွဲးလိမၤဒီးအသး ကသ့အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ.

- * လံာ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါတဖၣ်, လံာ်မဲၤကစံဖိတဖၣ်,လံာ်ဖိလံာ်ဆၣ်တဖၣ်,လံာ်တၢ်ကစီၣ်တဖၣ်,လံာ်တၢ်အါၣ်လီၤတ ဖၣ်,ဒီးလံာ်ပရၢတဖၣ် အိၣ်ဝဲလၢ အဲးကလံး ဒီး စပနံးအကျိၣ် န့ၣ်လီၤ.
- * ပုၤတဲကျိၣ်ထံတၢ် အိၣ်ဝဲဝဲ တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ဖးဒိၣ်အဆၢကတီၢ်, တၢ်လဲၤဟးဆူဟံၣ်အဆၢကတီၢ်, ဒီး တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်အဆၢ ကတီၢ် န့ၣ်လီၤ.